

İNEBOLU ADI

HayatiTahsin YILMAZ

Güncelleme 2018

"İnebolu" adı "Ionopolis"ten uyarlanmıştır. Ionopolis'in sonundaki "s" kimi dillerde (örneğin Fransızca) okunmaz. Kimi durumlarda Yunancada da okunmaz. Bu sözcük Türkçeye şöyle aktarılabilirdi: **İonopoli** (bu sayfamızdaki 1900 tarihli fotoğrafta İnebolu'nun adı "**Inepoli**"dir*). Ama biz bu sözcüğü **Latince** kökenli bir dilden değil, **Arapçadan** aktarmışız (o dönemde "Doğu Uygarlığı" daha öndedir). Arapçada "p" sesini karşılayan tilcik (harf) olmadığından, "p"ler de "b" ile yazılıyor. Bu nedenle **Ionopolis**, Türkçeye "**İnebolu**" olarak aktarılmıştır. Bu durumdan **Abana** da etkilenmiş; özgün adı "**Apana**" olmasına karşın, Türkçeye "**Abana**" olarak geçmiştir.

*) Buradaki "**Inepoli**" sözcüğünün başındaki 'l', 'i' okunuyor. Batı dillerinde 'l' ve 'i' ayrımı yok. Büyük olursa 'nokta'sız 'l'; küçük olursa noktalı 'i' yazılıyor.

İnebolu'nun **Ionopolis**'ten önceki adı "**Abonutechos**"tur(*). Bu sözcüğün Abonteichos, Aboni Teichos, Aboni Tichos, Abonitichos, Abonitychos, Abonoteichos, Abonu Teichus, Abonuteichus, Avonotichos, Aponi Tichos gibi yazılışlarına rastlıyoruz. Bunun nedeni, bu adın zamanla değişime uğraması değil, **Yunanca** olan bu sözcüğün çeşitli **Batı** dilleri ebece'leriyle yazılmasıdır. Fransızlar da önüne bir "d" ekleyerek çeşitlendirmiş: d'Abonos, d'Abonus, d'Abonotique, d'Abonû-tichos(**).

*) **Kastamonu Valiliği**, **Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü**, **Abana Kaymakamlığı** ve **Abana Belediyesi** internet siteleri başta olmak üzere birçok kişi ve kuruluş "**Abonutechos**"u "**Abana**" olarak algılıyor! **İnebolu Kaymakamlığı** ve **İnebolu Belediyesi** siteleri de İnebolu'nun en eski adının Ionopolis olduğunu belirterek **Abonutechos**'tan hiç söz etmiyor! Oysa, **Kastamonu Valiliği**'nin yayımladığı "**Kastamonu 1973 İl Yıllığı**" bile "**İnebolu (Abonoteikhos) yahut Ionopolis**" diye yazıyor (s 155). Ahmet Gökoğlu, "Paphlagonia" yapıtında (Kastamonu, 1952), "**İnebolu**"ya şöyle başlar: "**İnebolu**'nun en eski adı olan **Abonoteikhos** isminin ikinci kısmı Yunanca 'kale' anlamını taşımaktadır" (s 20). Hele hele **Abonutechos**'un **İnebolu** olduğunu gösteren 6 tarihsel harita da içinde, bu konuda açığa çıkardığımız birçok belgeden sonra (Abana Belgeseli, 2005, s 9, 10, 12, 13, 14 ve 49), **Abonutechos**'un **İnebolu**'nun adı olduğu gün gibi ortada. İncelediğimiz binlerce haritanın "bir teki"nde bile **Abonouteikhos**, **Abana**'nın yerinde değil. Bu haritaların çoğunda **İnebolu**'nun yeri "**Abonouteikhos (Ionopolis)**" olarak gösteriliyor. **Kastamonu Valiliği** bu konudaki başvurularımıza yanıt vermedi ve 2011'de ilçe tarihçelerini sitesinden (kastamonu.gov.tr) kaldırdı. **Abana Belediyesi**'nin turizm büroşürlerinde de **Abonou Teikhos**, **Abana**'nın eski adı olarak gösteriliyor. **Abonou Teikhos**'un **İnebolu**'nun adı olduğunu söylediğim öğretmen kökenli bir **Abanalı** yetkili, "Olmaz öyle şey, direnelim!" dedi. Günümüz "**televole kültürü**"nde doğru bilgiye hiç gerek yok. Kişi, bilginin doğrusunu bulunca sevineceğine, kızıyor! Dahası, "Biz böyle biliyoruz" diyerek düzeyini daha da düşürüyor. "**Toplu bilgisizlik**" ve "ancak **eğitimle kazanılabilen cehalet**" sürüyor! Kişi, hele bir okul bitirir ya da bir koltuğa oturursa daha da **bağnaz** oluyor! Kişisellik ya da kamusalılık farketmiyor.

***) Prof Dr **İlhami Çetin**, Batılıların birçok özel adı değiştirdiklerine değinerek, örneğin Latince adı "16. Benedictus" olan Papa'ya Fransızların "Benoît XVI", Almanların "Benedikt XVI", İngilizlerin "Benedict XVI", İtalyanların da "Benodetto 16" dediğine değiniyor. İtalyan Fizikçi "Galileo Galilei"nin adı da Galileo, Galilei, Galile ve Galilée olabiliyor. Çetin, "Fransızların birçok yabancı özel adı değiştirdiğine dikkat edilmelidir" diyor (Cumhuriyet Bilim-Teknik, 18 Mayıs 2012, s 2).

Aboni Tichos (Abon Hisarı) adı, 2. yy'da kentte ortaya çıkan **Alexandras** adlı bir **yalancı peygamber** yüzünden (kent adının kötüye çıkması nedeniyle) "**Ionopolis**" (İyonya Kenti) olarak değiştiriliyor.

Ahmet Gökoğlu'na göre **Ionopolis** adı ilk kez İS 165'te paralarda görülür (Paphlagonia, 1952, s 20).

Kaynaklarda **İnebolu**'nun adı **Aboni-Moenia** ve **Aboni-Muro** olarak da geçiyor. Kimi kaynaklarda da yalnızca **Aboni** olarak geçiyor. Özellikle **Aboni-**

Moenia çok geçiyor ve birçok kaynakta **İnebolu**'nun **Ionopolis**'ten önceki adı olduğu belirtiliyor. Bu durumu anlamakta çok zorlandık ama "**gizem**"i de çözdük:

Aboni Tichos'taki "**Tichos**"un Yunanca anlamı "**hisar**"dır (sur, kale).

Aboni Moenia'daki "**Moenia**"nın Latince anlamı "**hisar**"dır (sur, kale).

Aboni Mura'daki "**Muro**"nun İspanyolca, İtalyanca ve Portekizce anlamı "**hisar**"dır (sur, kale).

Bu durumda, bunların üçü de **İnebolu**'nun **Ionopolis**'ten önceki adıdır. Elbette **Aboni-Abono-Abonu-Abonus** da. Bu durum şuna benzer: Bizim "**Yeni Delhi**" olarak bildiğimiz **Hindistan**'ın başkentine İtalyanlar "**Nuova Delhi**"; İngilizler de "**New Delhi**" der.

İnebolu'nun, çok az da olsa **Junopolis**, **Jonopolis**, **Inopolis**, **Panapolis**, **Niopoli**, **Zinopoly** gibi adlarına da rastladık.

İnebolu'nun bir de **Ineboli**, **Ineboly**, **Yneboli**, **Ynebolu**, **Eneboli**, **Ainebal**, **Ainabal**, **Ainabol**, **Ainaboli**, **Ainehboly**, **Inehboli**, **Inebolua**, **Ainahboli**, **Aynabuli**, **Ainaliboli** gibi yazılışları var. Bu da, Batılıların Arapça ya da Osmanlıca kaynaklardaki **İnebolu**'yu kendi yazı dillerine aktarmalarından kaynaklanıyor (örneğin bir Alman Osmanlıca ya da Arapça yazılı "**Çatalzeytin**"i "**Tshatalzeitün**"; "**Çayağzı**"nı da "**Tshaiaghzy**" olarak yazar).

("Abana Belgeseli" 2. baskı çalışması)